

SDĚLENÍ, ZPRÁVY, RECENZE

SEMINÁŘE PODNIKOVÝCH SOCIOLOGŮ

Přibližně před deseti lety začala výuka sociologů na naší fakultě. Zhruba dvě stovky absolventů denního a dálkového studia dnes pracují na místech sociologů na nejrůznějších pracovištích. Jsou ve výzkumných ústavech, na vysokých školách, národních výborech, ve státních institucích, ve zdravotnictví, osvětě, obchodě, téměř ve všech oblastech života naší společnosti. Nejvíce jich však pracuje v průmyslových podnicích a na generálních ředitelstvích.

Většina absolventů nastupovala jako první sociologové na svých pracovištích. Neměli předchůdce, kteří by svým působením vytvořili a zafixovali roli sociologa, souhrn formálních i neformálních očekávání o jeho práci a postavení v instituci. Museli hledat vhodné formy práce a překonávat často neinformovanost a různá nedorozumění. Ohlížíme-li se dnes zpět, můžeme si celkem s uspokojením říci, že jsme volili formy i náplň studia celkem dobře. Osvědčila se především snaha dát studentům dobrou ideologickou orientaci, pevný teoretický základ a co nejlepší přípravu pro sociologické zkoumání společnosti, pro konkrétní výzkumy. Dnes jsme obohaceni mnoha poznatky svými i zkušenostmi absolventů pro lepší organizaci studia, snad především v ještě užším sepětí s praxí.

V nepočatelnější a nejhomogennější skupině absolventů pracujících v ekonomické oblasti vznikla myšlenka organizovat specializovaná setkání absolventů pracujících jako podnikoví sociologové. Navázala na setkání absolventů v letech, kdy jich ještě nebyly ty dvě stovky s tím, že se důraz přesunul na odbornou problematiku práce průmyslového sociologa.

Na jaře roku 1976 se konal první seminář v Moravském Krumlově. Při jeho přípravě se spojily katedra filozofie, logiky a sociologie – oddělení sociologie, Československá sociologická společnost v Brně a brněnský městský výbor České socialistické akademie. Ústředním námětem byla efektivita práce průmyslového sociologa. Účastníky semináře, ale i přednášejícími byli především absolventi. Pokoušet se o přehled všech vystoupení by nebylo účelné, přece však alespoň několik poznámek. Rozsáhlou a intenzivní diskusi vyvolal jediný teoretický referát dr. S. Hubíka o scientismu v sociologii. Identifikovat prvky scientismu v běžné práci sociologa je velmi potřebné, i když nesnadné. Další jednání se přeneslo přímo k živým otázkám praxe. Hovořili o ní doc. dr. M. Hájek, CSc., dr. A. Burian, CSc. Celá řada absolventů vystoupila s referáty, připravenými i improvizovanými diskusními příspěvky.

Skladba témat byla pestrá, tak jako může být pestrá práce sociologa v ekonomické oblasti: činnost sociologa na generálním ředitelství vlnařského průmyslu, otázky využívání kvalifikace žen, produktivita práce odsouzených v nápravných zařízeních, vliv zavádění počítačů a automatizace výpočetní techniky, automatizované soustavy řízení, práce ve výpočetním středisku, problematika zavádění sociálního plánování do průmyslových podniků, možnosti měření produktivity práce průmys-

lových sociologů a nakonec poznámky o výuce sociologii: na dva dny tedy velmi bohatý program, stále sledovaný se zájmem. Z příspěvků na semináři byl sestaven sborník. Seminář umožnil rozsáhlou výměnu zkušeností a snad i trochu povzbudil absolventy, kteří často pracují jako jediní sociologové v organizaci a cítí se dosti osamoceni při těžkém úkolu vytvořit profil práce sociologa.

Druhý seminář v březnu 1977 se konal na brněnské přehradě v krajské turistické základně SSM. Jeho program byl koncipován vyhraněněji a obohacen o vystoupení dalších zkušených odborníků. Vyznačoval se opět bohatou a živou výměnou poznatků. Námětem byly socioekonomické informace — jejich získávání, zpracovávání a analýzování, tvoření závěrečné zprávy a prezentace výsledků. Stručný přehled námětů: sociálněekonomické informace z hlediska metodologického; východiska pro tvorbu jejich systému; hierarchie informací podle stupňů řízení; zdroje informací (prvotní evidence, statistické výkazy, jednorázová statistická šetření, jednotná evidence pracujících, sociologické výzkumy podnikových sociologů, spolupráce s externími institucemi, studium dokumentů, rozhovory) mechanizované zpracování, automatizovaná soustava řízení podniku, modelování sociálních procesů, informační systém o sociálních charakteristikách ve stavebnictví aj.

Během semináře se střídala vystoupení zkušených odborníků a těch, kteří pracují jako sociologové teprve nedlouho. Referovali opět doc. Hájek (spolu s doc. Wysockým), dr. Burian, o zkušenostech desetileté práce podnikového sociologa hovořil dr. Ort. Zvláště soustředěné byly sledovány zkušenosti z Hutnictví železa, kde je od r. 1971 zaváděna informační soustava pro řízení sociálních procesů. Informoval o ní doc. dr. Tomeš, CSc., Ing. Yvonna Strecková, CSc., uvedla do problematiky analýzy řídicích procesů a upozornila na aktuální otázky postavení sociologů v řízení.

Na úspěchu obou seminářů má velký podíl péče, kterou věnovala jejich organizaci Socialistická akademie, zejména prom. soc. Iva Pospíšilová.

Setkání by nebylo dobře přeceňovat. Seminářů s podobnou tematikou je pořádána celá řada, ale zde je snad přece jen něco specifického. Je to navazování kontaktů poměrně nedávných absolventů s odborníky jejich nových oborů, udržování kolegiálních vztahů z doby studia i odborných a osobních styků s učiteli. V neposlední řadě bylo setkání příležitostí k vystoupením, k vlastní odborné, samostatné aktivitě mladých sociologů pracujících v průmyslových podnicích.

M. Gregor

Georges Balandier: *Anthropo-logiques*. Paris, Presses Universitaires de France, 1974. 278 stran.

Autor patří k předním představitelům soudobé francouzské sociologie. Působí jako profesor na Sorbonně a řídí „*Cahiers internationaux de sociologie*“. Jeho dosavadní vědecká dráha, vyjádřená v řadě spisů, se opírá o dva základní tematické okruhy: o sociologii afrických etnických skupin a o sociologický rozbor soudobé společnosti v průmyslově vyspělých kapitalistických zemích. Balandier se po druhé světové válce začal zabývat výzkumy etnických skupin v Senegal, Guineji, Mauretánii a Kongu. Toto studium — spolu s kritickým postojem ke kolonialismu — vedlo jej k širším politickým a teoretickým problémům, spjatým s otázkou rozvojových zemí (je údajně autorem termínu „třetí svět“). Dochází k názoru (např. ve spise „*Sociologie actuelle de l'Afrique noire*“, P. U. F., Paris 1955, 3. vyd. 1971), že u rozvojových zemí nejde o pouhou akulturaci a převzetí „evropské“ civilizace, že tzv. „primitivní“ etnické skupiny nejsou stacionární, nýbrž vytvářejí si a modifikují své vlastní „neevropské“ specifické struktury a rozvíjejí své vlastní možnosti. Toto hledisko „dynamické sociologie“ vypracované na podkladě studií etnologicko-antropologických, vede jej k zájmu o strukturu a dynamiku, ovládající jeho vlastní soudobou společnost. Tímto druhým okruhem problémů se zabývá např. ve spisech „*Anthropologie politique*“ (P. U. F., Paris 1967, 2. vyd. 1969) a „*Sense et puissance, les dynamiques sociales*“ (P. U. F., Paris 1971).

V anotované knize najdeme obě dominanty dosavadních Balandierových prací, spojené na bázi „dynamického“ hlediska v jistou syntézu. Autor se snaží dokázat platnost několika základních tezí, k nimž během svých výzkumů dospěl (a které se podle jeho názoru rozcházejí s některými hledisky, převládajícími dosud v dnešní západní sociologii). Na prvním místě uvádí tezi, že se dnes stírá hranice mezi přírodou a kulturou: v sociologii a antropologii již nelze nadále opomíjet přítomnost člověka v přírodě, vazby člověka na ni; společnosti nestačí charakterizovat jejich